

December nieuwsbrief

Beste leensters en andere belangstellenden,

Elke maand blijkt zich bijna als vanzelf een thema aan te dienen om wat extra aandacht te geven.

Bij VPRO boeken vanmorgen was als eerste historica en journaliste *Aliès Pegtel* te gast met haar boek ***Zij in de geschiedenis***, een bundel korte essays over de rol van de vrouw in de geschiedenis. Dat in de geschiedschrijving lange tijd geen plaats is geweest voor vrouwen is langzaamaan wel bekend. Verrassend is dat nieuwe inzichten in de archeologie, opgedaan door vrouwelijke archeologen, die met andere vragen en nieuwe technieken onderzoek doen, een paar heel andere beelden te zien geven van de rol en activiteiten van vrouwen. Een 10e eeuwse Noordse krijger blijkt het DNA van een vrouw te hebben ipv dat van een man, zoals werd aangenomen door de 19e eeuwse (mannelijke) archeologen. In de oertijd waren het m.n. de vrouwen die op zoek gingen naar andere stammen, en Middeleeuwse vrouwen in de Lage Landen hadden weldegelijk rechten en die lieten ze gelden ook. Ook hier blijkt dus dat de onderzoeker (mede) de uitkomst van het onderzoek bepaalt.

Aliès Pegtel schreef eerder een tweetal biografieën en vorig jaar ***Buitengewone vrouwen, in de voetsporen van Aletta Jacobs***, een eeuw vrouwengeschiedenis aan de hand van portretten van o.a. Aletta Jacobs, Marga Klompé, Els Borst en Angela Maas; met daarbij hun diverse initiatieven, gericht op vrijheid en gelijkwaardigheid van vrouwen in de toenmalige mannenmaatschappij. De dertien geportretteerde vrouwen vervulden een voortrekkersrol bij deze ontwikkeling van vrouwen. Een en ander geeft een helder beeld van de moeizame strijd die zij daarvoor moesten voeren en is geplaatst binnen de context van synchroon lopende maatschappelijke tijdsbeelden en maatstaven, met toenmalige visies op vrouwenonderwijs, moederschap enzovoort.

Aliès Pegtel schreef ook het thema-artikel voor de afgelopen maand van de geschiedenis, ***Zo gaat het niet langer***. Die maand is dan wel voorbij, maar er is nog genoeg te doen rond het thema *Zij/Hij*. Zo zijn er nog verschillende exposities te

zien, waaronder heelonverwachte, zoals **Voortvarende vrouwen in de 19e eeuwse Veenkoloniale zeevaart**, nog t/m 26 januari in het Veenkoloniaal Museum in Veendam. Voor velen zal Veendam niet echt op de route liggen, maar het is alleen al leuk om erover te lezen. De Veenkoloniale zeevaart bestond uit relatief kleine zeeschepen, en is in de 19e eeuw een familiebedrijf, waarbij vaak ook de kinderen meevoeren en de vrouw aan het roer van het schip stond. Vaak waren deze kapiteinsvrouwen geletterd en velen konden goed Frans, Russisch en Engels, zo

blijkt uit correspondentie van tijdgenoten. Er zijn allerlei verhalen, foto's en brieven bewaard gebleven die de verschillende aspecten van het leven aan boord laten zien.

Meer info: <https://www.maandvandegeschiedenis.nl/page/17485/16-voortvarende-vrouwen>

<https://www.maandvandegeschiedenis.nl/page/13479/thema-artikel-zo-gaat-het-niet-langer>

Recentere 'geschiedenis' uit een ander deel van de wereld komt aan bod in een onlangs vertaald boek van de Turkse schrijfster **Adalet Ağaoğlu**. In 1973 schreef z haar debuut, **Gaan liggen om te sterven**.

Het speelt in 1968 in Ankara. Aysel, een succesvol docente aan de universiteit, gaat naar een hotel. Ze verkeert in een persoonlijke crisis en hoopt in deze kamer te sterven.

Wachtend op de dood overziet ze haar leven, de maatschappelijke context waarin ze is opgegroeid, de taken waar de nieuwe republiek Turkije jongeren voor heeft gesteld, de keuzes die ze in haar leven heeft gemaakt. Kort daarvoor heeft ze het bed gedeeld met een van haar studenten, een jongen uit een arbeidersmilieu, actief in de beweging van 1968.

De gebeurtenis confronteert Aysel met een andere sociaaleconomische klasse, een andere generatie, een ander idee van vrijheid. Wat betekent vrijheid eigenlijk? Kun je als vrouw wel vrij zijn? En wat voor rol spelen seksualiteit en gevoel in een maatschappij waar zoveel nadruk ligt op intellectuele ontwikkeling? In een collage van romantekst, brieven en dagboek aantekeningen belicht de roman de dilemma's waarvoor vrouwen gesteld worden - in Turkije, maar ook in Nederland en Vlaanderen.

Onlangs uitgebrachte titels

- In **Nieuwjaar** van de Duitse **Juli Zeh** mondt een perfecte familievakantie in Lanzarote uit in een nachtmerrie. Op nieuwjaarsdag wil Henning fietsend de steile weg naar Femés beklimmen. Zijn materiaal is slecht, de fiets trapt zwaar en hij heeft geen proviand mee. Terwijl hij tegen wind en helling vecht laat hij zijn leven de revue passeren. Ogenscheinlijk loopt alles op roltjes: hij heeft twee gezonde kinderen en een goede baan. Met zijn vrouw Teresa vormt hij een modern ouderpaar: ze delen de zorg 50/50. Maar eigenlijk gaat het slecht met Henning. Hij is al tijden overbelast. Kostwinner, echtgenoot, vader - geen van de rollen lijkt hem op het lijf geschreven. Wanneer hij uitgeput in Femés aankomt realiseert hij zich dat hij er eerder is geweest. Toen hij hier als kind was is er iets vreselijks gebeurd, iets wat hij diep heeft weggestopt. Iets wat hem blijkbaar al die jaren heeft achtervolgd. Het verhaal is een rake typering van ons tijdsbeeld.

Een enthousiaste Trouw-recensie:

<https://www.trouw.nl/recensies/juli-zeh-vindt-in-nieuwjaar-een-nieuw-type-uit-de-hysterisch-e-man~b71156fd3/>

- **Zij** is de nieuwste roman van **Helle Helle**. Zij zijn een dochter van zestien en haar moeder.

Ze wonen op veel verschillende plekken in een stadje op Zuid-Lolland. Zij zijn ook de 2570 andere bewoners in hun

woonplaats. En *Zij* zijn alle mensen die de dochter leert kennen op de nieuwe middelbare school waar ze in 1981 naartoe gaat. Maar in de allereerste plaats zijn *Zij* bezig te verdwijnen, omdat haar moeder ernstig ziek wordt. De band tussen moeder en dochter wordt beschreven in kleine episodes, terugblikken en dialogen. Helle Helle kan veel zeggen in weinig woorden. "Ze lachen tot ze ervan moeten huilen," schrijft ze in *Zij*, en dat geldt zeker ook voor de lezer. Eerder schreef Kyra voor onze website een recensie over *Als je wilt* van deze Deense schrijfster, die ook nu weer 'vrouwelijke protagonisten ten tonele voert'.

- Uitgeverij Nijgh en van Ditmar bracht afgelopen maand twee boeken uit van de Amerikaanse schrijfster *Vivian Gornick*. Het ene, *Verstrengeld*, is een herdruk van haar 'memoir' uit 1987 (NL-2016), het verhaal van de jarenlange complexe relatie met haar moeder. *Vivian Gornick* groeide op in The Bronx, in een woonblok vol Joodse arbeidersgezinnen. De mannen zijn grotendeels afwezig door oorlog of werk. Tussen de vrouwen broeit het, maar er is ook veel warmte. Het andere is ook een 'memoir', maar uit 2015 en nu vertaald: ***Een vrouw apart. En de stad***. Een vrouw kiest voor een ongebonden en onafhankelijk bestaan, met alleen literatuur en de stad als constante metgezellen. *Vivian Gornick* beschrijft het ritme van de stad, de toevallige ontmoetingen, de steeds veranderende vriendschappen en de voortdurende worstelingen. De rode draad in het boek wordt gevormd door de gesprekken met Leonard, een homoseksuele vriend die scherp op zijn eigen ongelukkige leven reflecteert. *Vivian Gornick* wordt een van de beste denkers genoemd die Amerika heeft voortgebracht. Ze is scherp in het oproepen van het grootstedse bestaan en het bespiegelen over feminisme en literatuur.

- In ***Het vrouwenpaleis*** vertelt *Laetitia Colombani* over de ontstaansgeschiedenis van het Palais de la Femme in Parijs. De 40-jarige Pariïenne Solène offerde alles op voor haar carrière als advocaat: haar dromen, haar vrienden, haar liefdesleven. Maar op een dag stort ze in. Ze krijgt het advies om vrijwilligerswerk te gaan doen en komt terecht bij het Vrouwenpaleis, een opvanghuis voor vrouwen. Solène komt uit heel andere kringen dan de vrouwen die ze daar ontmoet en weet niet goed hoe ze contact moet leggen. De bewoners van het Paleis zien in haar een afstandelijke vrouw en zijn achterdochtig. Maar nieuwsgierigheid van beide kanten doet haar werk en langzaam maar zeker wint Solène hun vertrouwen. Een eeuw eerder droomde Blanche Peyron als hoofd van het Franse Leger des Heils ervan onderdak te bieden aan vrouwen aan de onderkant van de samenleving; vrouwen die verstoten waren, weduwen en armen. Ze begon een krankzinnig project: het bouwen van een paleis voor hen...

- Toen uitgeverij De Bezige Bij vroeg of ze een novelle wilde schrijven voor hun 75-jarig bestaan, vond *Alma Mathijssen* het een goed idee. Maar ze zei er meteen bij: dan gaat het wel over liefdesverdriet, haar relatie was net beëindigd. Ze sloot zich op uitnodiging op in een Duits kasteel en dook haar verdriet in. Zo ontstond in korte tijd ***Ik wil geen hond zijn***, een novelle over een vrouw die besluit dat ze, als uitweg voor haar pijn en het knagende gemis, wil veranderen in een hond om zo herenigd te worden met haar ex-geliefde. Ze zal ongelimiteerd van hem kunnen houden, janken als hij de kamer verlaat, zich tegen hem aan vlijen op de bank en grommen naar elke indringer. Achteraf kan de 35-jarige schrijfster zeggen dat het schrijven haar geholpen heeft.

- De Chinese schrijfster *Sanmao* (1943-1991) is geboren in Beijing en opgegroeid in Taiwan. Ze schreef reisverhalen die in ***Berichten uit de Sahara*** zijn verzameld en nu in het Nederlands vertaald. Met de Engelse publicatie van dit boek kwam er een heel nieuw lezerspubliek op haar boeken af. Het werd voor het eerst gepubliceerd in 1976 en beschrijft de ervaringen van *Sanmao* in het begin van de jaren zeventig, toen ze, samen met haar man, in een klein dorpje in het westen van de Sahara ging leven. Zeker in deze tijd van #MeToo is haar boek buitengewoon interessant vanwege de manier waarop ze de positie van de vrouw en haar eigen ervaringen als vrouw in een mannenwereld beschrijft. Een avontuurlijke reis, zeker in die dagen, voor een vrouw alleen. *Sanmao* beschrijft met humor, eerlijkheid en zelfspot over haar avonturen en over haar relatie met haar Spaanse man.

- In ***De man die alles zag*** van de Britse *Deborah Levy* wordt Saul Adler in 1988 aangereken op Abbey Road. Er is niets aan de hand. De jonge historicus kan zich gewoon nog laten fotograferen op de plek van de beroemde Beatleshoes door zijn vriendin, kunststudente Jennifer Moreau, zoals ze van plan waren. Nog dezelfde dag maakt zij het echter uit en vertrekt Saul voor onderzoek naar communistisch Oost-Berlijn, waar hij mensen ontmoet die hem zijn leven lang zullen bijblijven. In 2016 wordt Saul Adler weer aangereken op Abbey Road. Hij wordt met spoed naar het ziekenhuis gebracht. In de dagen die

volgen is hij maar nauwelijks bij bewustzijn. Oude herinneringen dringen zich op, mensen verzamelen zich rond zijn bed. Jennifer Moreau is erbij, maar er is ook iemand die ontbreekt.

- De kritieken zijn echter zo lovend over **Het Hollandse huis** van de Amerikaanse *Ann Patchett*. Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog lukt het Cyril Conroy door een slimme investering een groot vastgoedimperium op te bouwen. Met zijn nieuw gevonden welvaart besluit hij als verrassing voor zijn vrouw *het Hollandse huis* te kopen, een prachtig landgoed aan de rand van Philadelphia, maar het huis zal uiteindelijk alles en iedereen waar hij van houdt te gronde richten. Cyrils zoon Danny vertelt het verhaal. Hij en zijn zelfverzekerde en briljante zus Maeve worden na de dood van hun vader op jonge leeftijd uit het Hollandse huis verbannen door hun stiefmoeder. Opgegroeid in rijkdom keren ze terug naar de armoede waar hun ouders ooit aan ontsnapt waren en het enige waar ze op kunnen rekenen is hun liefde voor elkaar. Deze onverbreekbare band zal hun levens redden en hun toekomst bepalen. Het klinkt mogelijk clichématig, maar *Het Hollandse huis* wordt gekarakteriseerd als 'een ontroerende, virtuoze psychologische roman'.

- Aan de nieuwe uitgave van *Sylvia Plath's* klassieker *De glazen stolp* is een kort verhaal toegevoegd, dat recentelijk is teruggevonden, **Mary Ventura en het negende koninkrijk**. Sylvia Plath schreef het verhaal als 20-jarige studente en het sluit mooi aan bij haar autobiografische roman, waarin een ambitieuze jonge vrouw niet serieus genomen wordt door de maatschappij en in een diepe depressie zinkt. *Mary Ventura* wordt op de trein naar *het negende koninkrijk* gezet. Het wordt een bijna surrealistische reis die weinig goeds voorspelt.

Verhalen

- De Britse *Zadie Smith* heeft meerdere romans op haar naam staan, zoals *Over schoonheid*, *Witte tanden*, *NW* en *Swing time*. In november is haar eerste verhalenbundel verschenen, **Het verbond**. De verhalen zijn net als haar romans en essays bijna allemaal, impliciet of expliciet, doortrokken van de hedendaagse politieke en maatschappelijke werkelijkheid. Ze schrijft over tijden van politieke correctheid, klimaatverandering, geweld tegen vrouwen etc. Daarbij kan ze heel makkelijk schakelen tussen de taal en de beleving van de intellectueel als die van de straat.

Non-fictie

- *Nina van den Broek* schreef een biografie over de vrouw die het boegbeeld was/is van de bescherming van de zeehond, *Lenie 't Hart*. **Zo onafhankelijk als een zeehond** werpt licht op deze vrouw die het leven in al zijn tegenstellingen leeft, met passie en humor als haar wapens. Tegendraads, rebels, fel en gedreven is ze, maar onvoorwaardelijk en compromisloos voor de underdog. Ze richtte in 1971 de zeehondencrèche in het Groningse Pieterburen op en ontplooit al decennialang over de hele wereld initiatieven om de leefbaarheid voor dier én mens te verbeteren.

- De Britse *Caroline Criado Perez* brengt in **Onzichtbare vrouwen** voor het eerst een indrukwekkend aantal wereldwijde casestudy's, verhalen en nieuw onderzoek samen, die bij elkaar laten zien hoe in een wereld die grotendeels voor mannen is ingericht de halve bevolking systematisch genegeerd wordt. Van overheidsbeleid en medisch onderzoek tot technologie, werkplekken, stadsplanning en de media - onthult het de verborgen manieren waarop vrouwen vergeten worden en de impact van die uitsluiting op hun gezondheid en welzijn.

In Trouw een uitgebreid interview met *Caroline Criado*

Perez: <https://www.trouw.nl/wetenschap/bij-alles-in-de-wereld-geldt-de-man-is-de-norm-de-vrouw-de-afwijking~bbc9babd/>

- Tijdens de mooie jubileumavond van Savannah Bay in Tivoli Vredenburg is het jubileumboek **Savannah Bay: Geschiedenis van een Bijzondere Boekwinkel 1975-2019** gepresenteerd. Ooit begonnen als de Heksenkelder, de eerste vrouwenboekenwinkel in Nederland, heeft de kleine Utrechtse boekhandel nog steeds ruim aandacht voor alles wat met vrouwen, gender en literatuur te maken heeft. Het jubileumboek is geschreven onder leiding van Marijke Huisman, historica en docente aan de Universiteit Utrecht. Samen met de rest van het boekteam (Suzanne van der Beek, Timo Houtekamer, Lex van Rens, Onessa Novak en Suzanne Balm) heeft ze maandenlang archieven uitgeplozen, interviews afgenomen en fotoalbums doorgespit.

Meer

info: <https://www.savannahbay.nl/shop/non-fictie/lhbtqia/savannah-bay.-geschiedenis-van-een-bijzondere-boekwinkel-1975-2019/>

Poëzie

- **Hogere natuurkunde** is de nieuwe dichtbundel van *Ellen Deckwitz*, eigenlijk één lang doorlopend gedicht, gestoeld op haar eigen familieverleden. Het is een zoektocht naar het Indië-verhaal van haar Indische grootmoeder, die de kampen

overleefde, en hoe dat in haar eigen leven doorwerkte. Bij het overlijden van haar grootmoeder ontdekte Ellen Deckwitz dat ze de enige in haar familie is die het levensverhaal van haar grootmoeder te horen heeft gekregen. Daarna is ze in gesprek gegaan met mensen wier wortels ook in voormalig Nederlands-Indië liggen, met als resultaat deze dichtbundel.

- Over de debuutbundel **Godface** van *Asha Karami* wordt vermeld: Asha Karami leerde in haar eerste zeven levensjaren vier talen, geen van alle beschouwt ze als haar moedertaal. Ze veranderde reeds drie keer haar naam en ook haar geboortedatum is een complex verhaal. De onaffe mens en haar plek in onze op perfectie gerichte samenleving staat centraal in haar poëzie. In haar haast intuïtieve gedichten ontwricht en onthecht ze haar personages. Ze plaatst zonder hiërarchie existentiële thema's naast alledaagse irritaties, op zoek naar de randen van betekenis. En over de dichteres zelf: ze studeerde poëzie bij de Schrijversvakschool, werkt als jeugdarts en als ringarts bij vechtsportgala's. Ze werd tweede op het NK Poetry Slam 2018.

Activiteiten en boeken-nieuws in Utrecht en daarbuiten:

- Op 5 december wordt bij 'Het uur van de Wolf' op NPO 2 de documentaire **Margaret Atwood - De kracht van het woord** uitgezonden. De 82-jarige Canadese schrijfster wordt een jaar lang gevolgd bij haar lezingen, familiefeestjes, signeersessies en een bezoek aan de set van *The Handmaid's Tale*, de op haar gelijknamige roman (1985) gebaseerde dramaserie. Ze vertelt over haar jeugd in Noord-Ontario, over haar activisme en over haar schrijverschap. Ook komen belangrijke mensen uit haar leven aan het woord. In 1984 begint Atwood in het ommuurde West-Berlijn te schrijven aan haar dystopische verhaal over machtsverhoudingen en vrouwenhaat, in het Nederlands vertaald als *Het verhaal van de dienstmaagd*. Eerder dit jaar verscheen het vervolg, *The Testaments*, waarmee ze de gedeelde Booker Prize won.

Meer

info: https://www.ntr.nl/Het-Uur-van-de-Wolf/6/detail/Margaret-Atwood—De-kracht-van-het-woord/VPWON_1306135#content

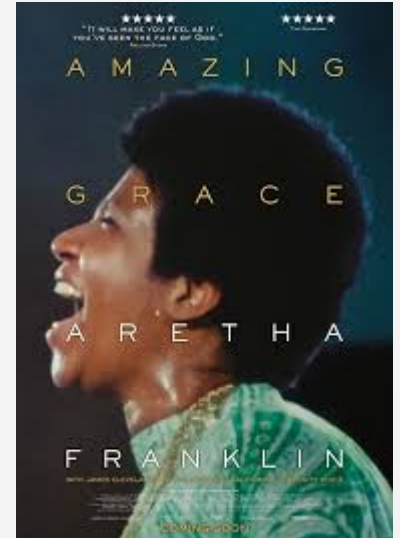
- In de serie 'Grote denkers' wordt op 9 december in TivoliVredenburg een ode gebracht aan **Toni Morrison**. Deze Amerikaanse schrijfster wordt wereldwijd geroemd om haar schrijven over onderdrukking, het verlies en de zoektocht naar identiteit binnen de Afro-Afrikaanse gemeenschap. Ze werd ook wel 'het geweten van intellectueel Amerika' genoemd. Een aantal van haar boeken wordt gezien als klassiekers van de Amerikaanse literatuur waaronder haar debuut *The Bluest Eye*, *Beloved* en *Song of Solomon*. Haar stijl is bijzonder door grote thema's, levendige dialogen en tot in detail uitgewerkte Afro-Amerikaanse karakters. In 1993 werd ze als eerste zwarte vrouw onderscheiden met de Nobelprijs voor de Literatuur. Dit jaar overleed ze op 88-jarige leeftijd. Het zal een avond worden vol taal en muziek, en een onderzoek naar de politieke kracht van Toni Morrison.

Meer info: <https://www.tivolivredenburg.nl/agenda/toni-morrison-09-12-2019/>

- Op 6 december komt **Jane Goodall**, inmiddels 85 jaar oud, op de Utrechtse Universiteit Utrecht een lezing geven aan studenten. Ook bezoekt ze een markt waar kinderen projecten presenteren om de wereld willen verbeteren. De Engelse antropologe en biologe, die gespecialiseerd is in ethologie en primatologie, werd wereldberoemd door haar al 40 jaar durende onderzoek naar chimpansees in de jungle. Ze is naast wetenschapper en VN-ambassadrice voor de vrede ook activiste voor een betere wereld voor mens, dier en natuur. Een dag later zal Jane Goodall over haar werk vertellen tijdens een publieksevenement in Den Bosch.

Meer

info: <https://www.uu.nl/agenda/lessons-from-nature-met-jane-goodall-frans-lanting-en-jan-van-hooff> en <https://www.janegood>

- In 1972 nam **Aretha Franklin** *Amazing Grace*, het meest succesvolle gospelalbum allertijden, op in de New Temple Missionary Baptist Church in Los Angeles. Ze wilde het album live opnemen met publiek en er wordt ook gefilmd met meerdere camera's ten behoeve van een televisieregistratie. Pas na haar dood in 2018 geeft de familie toestemming om de filmopnames van deze legendarische avonden uit te brengen. Sinds een paar weken draait de film *Amazing Grace* in de Nederlandse bioscopen.

Meer info: <https://www.cineville.nl/films/amazing-grace> en artikel in

Trouw: <https://www.trouw.nl/leven/een-kerkdienst-met-aretha-franklin-dat-is-een-en-al-amazing-grace~b00a3be3/>

- Museum Hilversum en het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid sluiten jaarlijks af met een gezamenlijke tentoonstelling, dit jaar **Mediavrouwen**. Aanleiding voor deze keuze is, samen met de herdenking van 100 jaar vrouwenkiesrecht, het overlijden van één van Nederlands grootste televisie-pioniers: Mies Bouwman. *Mediavrouwen* gaat over baanbrekende mediavrouwen op het gebied van fotografie, film, radio, televisie, videokunst en online. De wereld van beeld en geluid lijkt misschien een mannenwereld, maar dat is toch anders. Als je gaat richten op vrouwelijke pioniers, blijkt de wereld van beeld en geluid voor een belangrijk deel door vrouwen te zijn vormgegeven, om welk medium het ook gaat. Met 30 vrouwelijke pioniers, waaronder Mies Bouwman, Tineke de Nooij en Marleen Stikker, laat de tentoonstelling zien wat vrouwen voor de emancipatie van de mediakunst en -cultuur hebben betekend.

Meer info: <https://www.museumhilversum.nl/mediavrouwen/>

- Door een vriendin werd ik geattendeerd op een mooie tentoonstelling in galerie Àlafran (Diepenheim), waar t/m eind januari werk te zien is van twee kunstenaressen. **Caroline Mars** woonde, studeerde en werkte bijna 20 jaar in Japan, Hong Kong, Singapore en Seoul. Haar werk laat een interessante combinatie zien van Oosterse en Westerse technieken en straalt vooral rust uit. Ze werkt met inkt en waterverf op rijstpapier, maar ook met acryl op doek. Voor **Luitgard Schult** is de natuur haar grote inspiratiebron. De vergankelijkheid van een hostablad, dat tot het einde van het seizoen allerlei kronkels aanneemt, zet ze om in tweedimensionaal werk en kunstzinnige lichtobjecten, gemaakt van oosterse papiersorten.

Meer info: <http://alafran.nl>

Bibliotheeknieuws:

- Op 7 februari willen we een volgend **recensentencafé** houden voor alle recensenten en evt. andere belangstellenden. Omdat recenseren meestal een alleen-op-je-kamer-bezigheid zijn we vorig jaar begonnen de mogelijkheid te bieden voor onderling contact en om allerlei onderwerpen rond lezen en recenseren te bespreken. Vorige keren hebben we als aanknopingspunt voor het gesprek Virginia Woolf's *How Should One Read a Book?* gekozen en de column *Leidraad* van Theodoor Holman. In de volgende nieuwsbrief meer hierover.

Nieuwe boeken in de bibliotheek

De dag veinst nacht te zijn van Anna Achmatova, *Het Tristan akkoord* van Ewa Maria Wagner, *Melkboer* van Anna Burns, *Meesterlijke vrouwen - tien avant-garde kunstenaressen*, *Zij* van Helle Helle, *Fonkelend van woede* van Soraya Chemaly, *Nieuwjaar* van Juli Zeh en *Het vrouwenpaleis* van Laetitia Colombani, *De kaalvreter* van Machteld Siegmans, en *Levenslust* van Joke van Leeuwen

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd:

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/11/03/de-mitford-moorden-door-jessica-fellowes/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/11/12/de-onsterfelijken-door-chloe-benjamin/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/11/14/wie-vlucht-en-wie-blijft-door-elena-ferrante/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/11/17/lege-harten-door-juli-zeh/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/11/21/holy-trientje-door-anne-gine-goemans/>

De leenbijdrage voor 2020 is opnieuw vastgesteld op € 26,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn, en dit kan dan al vanaf nu. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van *Stichting Es Scent* *ovv naam en 'leenbijdrage 2020'*. Meer overmaken om de vrouwenbibliotheek extra te ondersteunen mag natuurlijk altijd. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek, met een startbedrag van € 5,- per kalenderjaar.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden, de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website. Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek. U bent van harte welkom.

Marjolein Datema

Utrecht, 1 december 2019